

Alsó-rét II. (KÖH 73011): A lelőhely a település D-i határában, a Hunyadi J. u. 3. mellől induló földút mellett található, közvetlenül a már évekkal korábban légi fotóról azonosított, bejárt és nyilvántartott Alsó-Rét-dűlő I. körárkos településtől Ny-ra. A terület nagyjából félúton fekszik a belterület és a Répce-folyó közt. Kiterjedése kb. 300×180 m, iránya ÉNy-DK. A község határától a terület lassan, fokozatosan lejt az ártér felé, nagyobb kiemelkedések nem érzékelhetőek rajta. Az ártér É-i peremén hajdani vízfolyások jól látható meandereket szabtak a tájba. A lelőhelyet is egy ilyen kanyarulat határolja D-ről. Nagy mennyiségben gyűjtöttem leletanyagot a neolitikumból (DVK) és a késő vaskorból. Kevés Árpád-kori és középkori kerámia is került elő. Elképzelhető, hogy az Alsó-Rét-dűlő I. lelőhellyel egy nagy komplexumot alkot, de ezt a terepen nem lehetett megfigyelni.

Alsó-Rét III. (KÖH 73013): A település D-i határában, a Hunyadi J. u. 3. mellől induló földúttól Ny-i irányba, az övgát felé. A folyó felé enyhén lejtő terület közepén van. Kiterjedése kb. 130×100 m. Egy alig érzékelhető É-D irányú háton fekszik, mindössze 200–250 m-re a Répce-folyó ma is vízjárta ágától. Szórványosan gyűjtöttem leletanyagot, leginkább jellegtelen őskori oldaltöredékeket. Egy-egy darab római és középkori kerámia is előkerült.

Börzsönyi-tag I. (KÖH 73005): A Bükről Bőbe tartó 8614. jelű úttól D-re, közvetlenül a község Ny-i határában található. Egy az útról leágazó, jó minőségű földút és a falut védő övgát szabdalja három felé. A Répce-folyó által kialakított, enyhén emelkedő lankás terasz D-i oldalán terül el, melyet egy-két vízmosás szabdal és teszi felszínét tagolttá, dombossá. Kiterjedése kb. 390×260 m. A lankás terasz legmagasabb pontjától, a műúttól egészen a Répce hajdani meanderéig tart, amely ma is felfogja és részben szállítja a tavaszi olvadékvizet. Hosszúképpen, szív alakban követi a hajdani vízfolyás irányát, egészen a falu kertjeinek végéig. Az erózióknak köszönhetően a leletek a legalsó térszínen sűrűsödtek, de a dombtetőn is bőségesen akadt; leggazdagabb a földút és a gát közötti rész volt. A gáttól K-re a kertek irányába a leletanyag erősen fogyott. Nagy mennyiségben gyűjtöttem leletanyagot a bronzkorból és a késő vaskorból, keveset a római korból.

Börzsönyi-tag II. (KÖH 73007): Az előző lelőhelytől Ny-ra található. Ez is a Répce-folyó által kialakított enyhén emelkedő, lankás terasz D-i oldalán van. Központja a teraszos rész legmarkánsabb, nyelvyszerűen benyúló magaslata, amely nem nagyon, de jól kiemelkedik környezetéből. Kiterjedése kb. 380×340 m. A lankás terasz legmagasabb pontjától, a műúttól egészen a Répce hajdani meanderéig tart. A lelőhely központja a már fent említett, most repcével fedett magaslat. Innen a lelőhely ÉK-i és ÉNy-i irányban szélesedik, de egy sávban a szántót D-ről határoló rétig leér. Ezt a vakondtúrásokban is fellelhető leletanyag támasztja alá. Nagy mennyiségben gyűjtöttem kerámiát a neolitikumból (DVK?), a rézkorból és a késő vaskorból. Kevés cserép

származott a római korból, valamint az Árpád-korból és a középkorból.

Börzsönyi-tag III. (KÖH 73009): A 8614 jelű úttól D-re található a lelőhely, 150 m-re a víztározó körgátjának K-i töltés lábától, egy jól elkülönülő facsoporttól ÉK-re, ami egy kis vízgyűjtőt fog közre. A tájból enyhén kiemelkedő, nagyjából É-D irányú háton terül el, (250×90 m). A kiemelkedés egészen az ártéri részben fekszik, közel a jelenleg is vízzel borított területhez. A hosszúkas, bogárhát alakú kiemelkedés teljes területén gyűjthető nagy darab leletek minimális erózióról tanúskodnak. Nagy mennyiségben gyűjtöttem emlékeket a késő vaskorból.

Elképzelhető, hogy a Börzsönyi-tag-dűlő három lelőhelye egy nagy komplexumot alkot, de ezt a területen nem lehetett megfigyelni.

Felső Tarján (KÖH 73019): A település É-i határában, a szomszédos Lócs község K-i részéhez közel, a Simaságra vezető út D-i felén fekszik, közel a Pós-patak folyásához. Kelet felől sűrű, telepített fenyves határolja. Kiterjedése kb. 360×260 m. A terület nagyjából sík. Észak felől a Pós-patak jól érzékelhető, mondhatni markáns teraszt vágott a tájba. A lelőhely formája inkább kerek, mint ovális, D-ről egy jó minőségű földút határolja. A mélyszántás jól szétfagyott barázdái közül alaposan erodált leletanyagot sikerült gyűjteni. Leginkább jellegtelen őskori oldaltöredékek voltak köztük és kevés, de jól határozható késő vaskori kerámia.

ILON GÁBOR

64. Bőny határa

(Győr-Moson-Sopron megye) Ró, Á

2010. januárban helyszíni szemlét tartottam Bőny határában, szélérőművek telepítésére kijelölt területeken.

Autópálya-lehajtó mellett (KÖH 72317): Az autópálya-lehajtó K-i oldalán, egy ÉNy-DK-i csapásirányú markáns dombon Árpád-kori cseréptöredékeket, valamint elszórtan néhány római kori töredéket találtam. A lelőhelyet magába foglaló dombnyúlványnak csak a D-i, DK-i része áll művelés alatt. Az itt erősen sarjadó őszi gabonavetésben csak a vaddisznótúrások és a vetés-hiányos foltok nyújtottak lehetőséget a leletgyűjtésre. A leletek legnagyobb intenzitással a domb DK-i lejtős részén kerültek elő. Megjegyzendő, hogy É felé a területet erdő borítja, a felszín errefelé bolygatott, feltehetően az autópálya-építés során végeztek itt földmunkát. Nem kétséges, hogy a lelőhely a domb É-i, erdős részére is kiterjed, miután a felszíni leletek egyenletesen szóródtak az erdő széléig. A lelőhelyen Losonczy Máté korábban ugyancsak Árpád-kori és római kori cserépanyagot gyűjtött.

Greiner-tag (KÖH 79651): Bőny község határának É-i részén az M1 autópálya D-i oldalán, a 4. sz. szélérőmű helyén és attól D-re, szórványosan Árpád-kori edénytöredékek jelentkeztek (köztük egy bográcsperem darabja). A leletek előkerülési helye egy kisebb, É-D-i

irányú dombnyúlvány, mely D felé egyenletesen lejt. Feltételezhető, hogy kedvezőbb megfigyelési körülmények között nagyobb számban kerülnének elő felszíni leletek, és lehetőség nyílna a lelőhely pontosabb körülhatárolására.

TAKÁCS KÁROLY

65. Bősárkány, Töltés előtt
(KÖH 73837)

(Győr-Moson-Sopron megye) Ő, Á

2010. április 3-án terepbejárást végeztünk a település ÉNy-i külterületén, a tehenészeti teleptől É-ra eső szántóföldeken. Mivel a terület részben már fedett volt, ezért a bejárást tulajdonképpen a 028/4 hrsz.-ú ingatlanon tudtuk csak eredményesen elvégezni.

A bejárható szántóföld teljes területén jelentős mennyiségű középkori kerámiatöredéket, köztük több bográcsperem-töredéket is gyűjtöttünk. Különösen intenzív előfordulást tapasztaltunk a Ny-i, DNy-i részen. Az ÉNy-i sarokban viszont szórványos kovapattintékokat, ill. bizonytalan őskori kerámiatöredékeket találtunk. Az újonnan azonosított lelőhelyen egy nagyobb kiterjedésűnek látszó késő Árpád-kori faluhely, valamint szórványos őskori település felszíni telepnyomait valószínűsítjük. A lelőhely kiterjedése egyelőre nem határozható meg, ehhez további terepbejárások szükségesek.

POLGÁR PÉTER

66. Budaörs, Belterület
(MRT 7. k. 5/11 lh., KÖH 10091)

(Pest megye) Kö

Budaörs Város Önkormányzata a Szabadság út – Nefelejcs utca – Kossuth Lajos utca és Kisfaludy utca által határolt terület szabályozási tervét módosította. A tervmódosításhoz készített örökségvédelmi hatásvizsgálat során felmerült a jelenleg beépített terület régészeti lelőhellyel való érintettségének lehetősége. Az erre irányuló adatgyűjtés során megállapítottam, hogy a tervezési területen régészeti lelőhely jelenleg nem ismert, de közvetlen szomszédságában régészeti lelőhely (Budaörs, Belterület: középkori falu és templom) található. Az írásos források és az eddigi kutatások arra utalnak, hogy a középkori Örs falu régészeti maradványai a mai Budaörs településközpontja alatt keresendők, ezért a régészeti leletek előkerülésével a tervezési területen is számolni lehet.

TANKÓ KÁROLY

67. Budapest, I. Budai várfal
(KÖH 52319)

Kö, Tő

Az Ellyps sétány a budai vár K-i várfala mellett, a Vízikaputól D-re helyezkedik el. A várfal az egykori Karmelita

kolostor mögött egy szakaszon bástyaszerűen ugrik ki a Duna irányába. Ennek állékonysága a közelmúltban kritikus állapotba került. Az életveszély-elhárítási munkák során nagy mennyiségű földet szállítottak el a „bástyából”, így közel 4 m mélységben láthatóvá vált a várfal belső oldala. A földkiemelés Ny-i határát egy belső, szintén É-D irányú, vélhetően középkori eredetű fal határozta meg.

A terület régészetileg védett, maga a „bástya” már a 17. századi felméréseken, térképeken is megjelenik. Ismert, hogy ennek a helyszínnek a közelébe, ill. erre a területre is kihúzódva lokalizálhatjuk a budai pasák 17. századi palotáját. Ez utóbbihoz kötődően az 1960-as években végzett ásatásokat Gerő Győző, aki ekkor jelentős épületmaradványokat tárt fel, mind a török korból, mind a középkorból. Többek között leburkolt belső és külső tereket, boltozatindításig álló pinceszinti termeket. Magán a „bástya” területén egy út feltárása céljából végzett igen korlátozott ásatásokat. Mindezek alapján a terület régészetileg is kiemelt fontosságú.

A földkitermelés során az életveszély elhárításának érdekében a régészeti érdekekre gyakorlatilag nem lehetett tekintettel lenni. A felszínre kerülő rétegeket és falszakaszokat csupán megfigyelni és fotón dokumentálni tudtuk. A földkiemelés a terület K-i felén kb. a régészeti rétegek tetején állt meg, a Ny-i felében a régészeti rétegeket is nagy mennyiségben elbontották. A földelhordás után kialakított statikai szondákban (3 K-Ny irányú szonda a terület D-i, É-i és középső részén) is egyértelműen meggyőződhattünk arról, hogy a kialakított szint alatt közvetlenül régészeti rétegek találhatóak. Azaz: ettől a szinttől kezdve (mivel a közvetlen életveszély elmúlt) bármilyen földmunka csak régészeti módszerekkel végezhető.

A bástya falában több korszak különíthető el. Az alsó része török kori vagy azt megelőző korszakokban épült. Erre a 18–19. században készült egy jelentős, kb. 3 m-es felfalazás és köpenyezés.

A felszínre került Ny-i fal (melynek részleteit, főként Ny-i oldalát Gerő Győző is feltárta) szintén több periódusú. A középső szakasza középkorinak, egyéb részletei török korinak vélhetőek.

A gépi földmunkák során az utóbbi fal K-i oldalához nagy mennyiségű török kori omladék húzódott, melynek aló égési rétege több helyen felszínre került.

Az É-i és középső szondák alapján a területet ez az égett omladék fedi mintegy 1–1,5 m vastagságban, majd alatta K felé erősen lejtő rétegekkel számolhatunk. A szondákban a K-i fal mentén kb. a jelenlegi, visszabontott szinttől 6 m-es mélységben is régészeti réteget láttunk, de ezek mélysége elérheti a 7–8 m-t is. A termett talaj Ny felé erősen emelkedett, a jelenlegi szinttől kb. 1,5 m-es mélységben lehetett a középső és É-i szondákban érzékelni.

A terület D-i részén további falakra számítunk.

PAPP ADRIENN